

درگذشتگان

◀ آیت الله مصلحی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ ابوالحسن مصلحی عراقی، یکی از علمای خدوم حوزه علمیه قم به شمار بود. فقیه سعید روز شنبه اول ماه مبارک رمضان ۱۳۵۳ ق (شهریور ۱۳۱۴ ش) در شهر قم در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش مرجع عالیقدر شیعه حضرت آیت الله العظمی حاج شیخ محمدعلی اراکی (۱۳۱۲-۱۴۱۵ ق) بود که بی نیاز از توصیف است (ر. ک: ناصرالدین انصاری، در سوک آیت الله العظمی اراکی، مجله آینه پژوهش).

وی پس از تکمیل دوران دبستان و دبیرستان، وارد دانشکده حقوق دانشگاه تهران شد که بر اثر اصرار مرحوم پدرش آن را ناتمام گذاشت و به تحصیل علوم دینی پرداخت. دروس سطح را نزد حضرات آیات صلواتی، مشکینی، ستوده، شاه آبادی فراگرفت و دروس حکمت و فلسفه را هم از حضرات آیات علامه طباطبایی (اسفار و تفسیر قرآن) و آقای منتظری (شرح منظومه) اخذ کرد و پس از آن در درس های فقه و اصول آیات عظام امام خمینی، محقق داماد و پدر بزرگوارش (که حدود سی سال در دروس ایشان شرکت جست) و مدتی هم در نجف اشرف از درس های آیات عظام خویی و شیخ حسین حلّی بهره برد و مبانی

علمی خویش را استوار ساخت و همزمان از درس های اخلاق حضرات آیات حاج شیخ عباس تهرانی و حاج آقا حسین فاطمی قمی بهره برد. سپس به تدریس سطوح عالی روی آورد و سال های فراوان مکاسب و کفایه و نیز تفسیر قرآن را برای گروهی از فضلا تدریس کرد و در کنار آن با حضرات آیات خرازی و استادّی به مباحثه فقه و تألیف کتاب هایی چند اشتغال داشت.

با آغاز مرجعیت پدر بزرگوارش (۱۴۰۹ ق) تمام کارهای معظم له بر دوش وی قرار گرفت و پاسخ به استفتائات و تهیه و تنظیم توضیح المسائل و مناسک حج و رسیدگی به امور حوزه علمیه قم از جمله کارهای او بود.

فقیه سعید عالمی بود عامل و خوش خلق و متواضع، که بیت رفیع مرجعیت را با کرامت و نزاهت اداره نمود و تمام زندگی خویش را مصروف خدمت به پدر بزرگوارش کرد و پس از وفات ایشان، آثار فقهی و اصولی معظم له را احیا نمود و تدریس جدّی سطوح عالیّه را آغاز کرد. از آن فقیه سعید آثاری بر جای مانده که عبارتند از:

۱. الحکومة الاسلامیة (با همکاری آیت الله خرازی و دیگران).
۲. التوازن الاسلامی (با همکاری آیت الله خرازی و دیگران).
۳. تقریرات درس فقه آیت الله اراکی.
۴. تقریرات درس اصول آیت الله اراکی.

آن مرحوم در یک سال اخیر زندگی اش به بیماری سختی مبتلا شد و سرانجام در هفتادسالگی در روز سه شنبه ۱۷ خرداد ۱۳۸۴ ش (۲۹ ربیع الثانی ۱۴۲۶ ق) بدرود حیات گفت و پیکر پاکش در روز پنجشنبه ۱۹ خرداد با شرکت انبوه علما و فضلاّی حوزه علمیه قم تشییع و پس از نماز آیت الله بهجت بر آن در مسجد بالاسر حرم حضرت معصومه - سلام الله علیها - به خاک سپرده شد.

✽

◀ آیت الله نوری موسوی

حضرت آیت الله آقای حاج سید محمد نوری موسوی یکی از علمای مشهور تهران بود. فقیه سعید در سال ۱۳۴۸ ق (۹ شهریور ۱۳۰۸ ش) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله حاج سید علی نوری (۱۳۰۰-۱۳۶۸ ق) یکی از علمای بزرگ نجف و از شاگردان آیات عظام آخوند خراسانی، شریعت اصفهانی و آقا رضا تبریزی و او

هم فرزند آیت الله سید محمد نوری (م ۱۳۲۵ق) از علمای بزرگ شهر نور مازندران و از شاگردان آیات عظام میرزا حبیب الله رشتی و حاج میرزا حسین خلیلی بوده است (معجم رجال الفکر والادب فی النجف، ج ۳، ص ۱۳۰۳-۱۳۰۵).

وی پس از کسودکی و نوجوانی، دروس سطح را نزد حضرات آیات پدر بزرگوارش، میرزا حسن یزدی و شیخ مجتبی لنگرانی آموخت و سپس خارج فقه و اصول را در محضر آیات عظام خوبی و میرزا باقر زنجانی به خوبی فراگرفت و در زمره شاگردان خاص آیت الله میرزا باقر زنجانی درآمد و این دروس را با آیت الله سید مرتضی نجومی کرمانشاهی و آیت الله راستی کاشانی مباحثه می نمود. در سال ۱۳۹۰ق در پی اخراج ایرانیان از عراق و فشارهای حکومت بعثی از نجف رانده شد و در تهران سکونت ورزید و به فعالیت های علمی و دینی پرداخت. تألیف و تدریس و تربیت شاگردان از فعالیت های وی بود، که در کنار کارهای هنری اش (خطاطی و سرودن شعر) انجام می شد. خلقتی کریمانه داشت و از سر غیرت دینی به پاسداشت باورها و اعتقادات اسلامی برخاست و کتاب های متعدد اعتقادی به رشته تحریر درآورد. با آن که در چند سال آخر زندگی اش از نعمت بینایی محروم شد، اما دست از کوشش برنداشت و ماده های علمی ذهن خود را بر روی کاغذ منتقل ساخت. از تألیفات چاپ شده اوست:

۱. الشیوعیة تناقض الدین - ردّ بر مارکسیسم؛
۲. مع نظریة التطور - ردّ تئوری داروین؛
۳. العجبر والتفویض؛
۴. اندیشه های استوار در شناخت باورهای اعتقادی (۴ج).

سرانجام آن عالم بزرگوار، پس از یک بیماری سخت، در صبح بیستم شهریور ۱۳۸۳ ش (۲۴ رجب ۱۴۲۵ق) چشم از جهان فرو بست و در روز ۲۵ رجب - سالروز شهادت جدّ مظلومش حضرت موسی بن جعفر (ع) - در قم تشییع و در قبرستان باغ بهشت به خاک آرمید.

*

◀ آیت الله مدرسی یزدی

مرحوم آیت الله سید علی مدرسی از علمای بزرگ شهرستان کرج به شمار می رفت. فقید سعید در آبان ۱۳۱۰ ش (۱۳۵۰ق) در روستای سریزد از توابع مهربز زاده شد. پس از تحصیلات ابتدایی، علوم ادبی را نزد پدرش - حاج میرزا محسن میرزایی - و دای اش شیخ عبدالحسین محمد طاهری فراگرفت و در ۱۳۲۸ ش به یزد آمد و در مدرسه مصلی به تحصیل سطوح عالیّه نزد حضرات آیات صدوقی، سید محمد مدرسی، سید علی رضا مدرسی پرداخت. در سال ۱۳۳۶ ش به قم آمد و از محضر آیات عظام بروجردی، امام خمینی، گلپایگانی، محقق داماد و شیخ مرتضی حائری فراوان بهره برد و تقریرات درس آنان را به خوبی نگاشت.

سپس در سال ۱۳۶۰ ش به دنبال درگذشت پدر همسرش - مرحوم حاج سید حسن مدرسی - به کرج مهاجرت کرد و مناصب او را - امامت جماعت و سرپرستی حوزه علمیه کرج - به خوبی سرپرستی نمود.

او در این مدت به اقامه جماعت در مسجد جامع کرج، تأسیس صندوق قرض الحسنه الغدیر، مؤسسه ایتم و امور خیریه، حوزه علمیه امام صادق (ع)، تدریس علوم دینی و ارشاد و تبلیغ دین پرداخت و مردانی صالح و متدین را

تربیت نمود. از آثار اوست:

۱. کتاب الصلاة؛
 ۲. کتاب الصوم؛
 ۳. تقریرات درس فقه آیت الله گلپایگانی؛
 ۴. تقریرات درس اصول آیت الله داماد.
- او در شب نیمه ماه رجب ۱۴۲۵ق (شهریور ۱۳۸۳ ش) در ۷۳ سالگی چشم از جهان فرو بست و پیکر پاکش پس از تشییع باشکوه در کرج و تشییع مجدد در قم و نماز آیت الله وحید خراسانی بر آن در قبرستان شیخان به خاک آرمید.

*

◀ آیت الله سعادت پرور

مرحوم آیت الله حاج شیخ علی سعادت پرور (پهلوانی تهرانی) یکی از علمای اخلاقی و عرفانی حوزه علمیه قم به شمار بود. فقید سعید در سال ۱۳۰۵ ش در تهران زاده شد. مقدمات علوم دینی را نزد حضرات آیات شیخ علی اکبر برهان و شیخ محمد حسین زاهد فراگرفت و در ۱۳۲۳ ش به قم آمد و پس از یادگیری سطوح به درس آیات عظام بروجردی، امام خمینی و علامه طباطبایی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. او از سال ۱۳۳۱ ش در سلک شاگردان خصوصی علامه طباطبایی درآمد و از درس های عمومی و خصوصی اش بهره گرفت و تحت نظر ایشان، مراحل عالی اخلاق و عرفان و برنامه های عملی سیر و سلوک را طی کرد و پس از وفات علامه، تربیت نفوس مستعد را بر عهده گرفت. زهد و فروتنی از زندگی اش نمایان بود و سراسر عمرش را به تألیف و تدریس گذرانید.

آن مرحوم در سحرگاه پنجشنبه ۵ آذر ۱۳۸۳ ش بدرود حیات گفت و پیکر پاکش روز جمعه با حضور صدها نفر از علاقه مندان و شاگردانش تشییع و پس از

نماز آیت الله بهجت در حرم حضرت معصومه - سلام الله علیها - به خاک سپرده شد. آثارش عبارتند از:

جمال آفتاب - شرح دیوان حافظ (۱۰ ج)؛ انوار ملکوت - شرح ادعیه معصومین (۵ ج)؛ سرّ الاسراء - شرح حدیث معراج (۲ ج)؛ فروغ شهادت - مقتل سیدالشهداء؛ جلوه نور - شرح مقامات معنوی حضرت زهرا؛ الشمس الموضیئة - پیرامون امام زمان (ع)؛ پاسدازان حریم عشق؛ کلمات عرفا (۱۰ ج)؛ شرح گلشن راز «راز دل»؛ تقریرات درس های علامه طباطبایی.

*

استاد کمالی دزفولی

حضرت حجت الاسلام والمسلمین استاد حاج سید علی کمالی دزفولی یکی از قرآن پژوهان سترگ معاصر بود. فقید سعید در سال ۱۲۹۲ ش در دزفول در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش مرحوم حجة الاسلام سید رضی الدین محمدرضا (۱۳۱۱-۱۳۳۷ ق) از آیت الله سید محمد فیروزآبادی اجازه داشت و از آثارش ارجوزه حدیث کسا و دو ارجوزه در صرف و نحو عربی و کشکول است و او هم فرزند عارف مشهور سید حسین ظهیر الاسلام دزفولی (۱۲۷۴-۱۳۳۷ ق) است (رک: خاندان سادات گوشه، ص ۲۷۷-۲۸۰).

مرحوم استاد کمالی تحصیلات دوره دبستان و متوسطه را در دزفول و اهواز گذراند و پس از آن به تهران آمد و از دانشکده معقول و منقول، موفق به اخذ لیسانس شد. با درگذشت عمویش سید صدرالدین ظهیر الاسلام، کارهای خانواده ای بزرگ بر عهده او نهاده شد، اما از کوشش های دینی و اجتماعی دست برنداشت و با ایراد سخنرانی های فراوان

در اهواز و دزفول به بیداری مردم پرداخت. او در مهرماه ۱۳۲۹ ش به تهران آمد و به تألیف و تدریس پرداخت و در مبارک رمضان به اهواز می رفت و در مسجد جامع به ایراد سخن می پرداخت. از سال ۱۳۴۸ ش به بعد با تشویق و ترغیب مرحوم استاد محمدکاظم معزی دزفولی یکسره به فعالیت های قرآنی پرداخت و آثار سودمندی از خویش به یادگار نهاد. قریحه شعری صاف و روانی داشت و اشعار فراوان سرود، اما بدان دلبستگی نشان نداد و آثار علمی دیگر نگاشت. او در ۲۹ اسفندماه ۱۳۸۳ ش در ۹۱ سالگی در زادگاهش درگذشت و در همان جا مدفون شد. کتاب هایش عبارتند از:

قانون تفسیر (۳ ج)؛ تاریخ تفسیر؛ قرآن، ثقل اکبر؛ قرآن و جامعه شناسی؛ قرآن و مبارزات؛ قرآن و دستورات؛ قرآن و مقام زن؛ شناخت قرآن؛ خاتم النبیین؛ جاء الحق (رد کتاب ۲۳ سال)؛ عترت، ثقل کبیر؛ همزیستی و معاشرت در اسلام (تلخیص و ترجمه ۴ جلد بحار الانوار)؛ عرفان و سلوک اسلامی؛ خردافزا (حوادث تاریخی)؛ جنایات دو ساله دکتر بقایی در دزفول (وقایع حزب زحمتکشان)؛ ارمغان ربیع (شعر)؛ عزیز و نگار (داستان منظوم)؛ هر که می خواهد بخواند (نقد ملایان شوشر بخوانند).

و تألیفات غیر چاپی اش هم عبارتند از: تفسیر قرآن برای همه (۶ ج)؛ سیمای دزفول؛ لغات دزفولی؛ امثال دزفولی؛ منتخب تاریخ تمدن ویل دورانت؛ واژه های معرب؛ چهره مولوی در آئینه مثنوی؛ حافظ در آئینه سخنش (ر. ک: خاندان سادات گوشه، ص ۲۸۰-۲۸۲).

*

آیت الله مرقاتی

حضرت مستطاب آیت الله حاج سید جعفر مرقاتی خویی یکی از علمای مشهور تهران به شمار می رفت. فقید سعید در سال ۱۳۴۸ ق (۱۳۰۸ ش) در شهر خوی در بیت علم و فضیلت به دنیا آمد.

پدر بزرگوارش مرحوم آیت الله حاج سید هاشم موسوی خویی (م ۱۳۵۸ ق) از شاگردان شیخ الشریعه اصفهانی و نویسنده مفتاح الکلام فی شرح شرایع الاسلام و اربعین حدیث بود (معارف الرجال، ج ۳، ص ۲۶۵). آن مرحوم پس از دوران کودکی و آموختن قرآن در ۱۳۶۰ ق (۱۳۲۱ ش) به مدرسه علمیه نمازی وارد شد و تحصیل علوم دینی را آغاز کرد و تا شرح لمعه را فراگرفت. در ۱۳۲۴ ش به حوزه علمیه قم آمد و سطوح عالیه را نزد حضرات آیات مجاهدی تبریزی، کمالوند خرم آبادی، مرعشی نجفی، سلطانی طباطبایی و علامه طباطبایی بیاموخت و پس از آن به دروس آیات عظام بروجرودی، حجت کوهکمری، امام خمینی و محقق داماد حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت و بیشترین بهره ها را از آیت الله حاج سید محمد حجت کوهکمری برد، پس از وفات ایشان (۱۳۷۳ ق) راهی نجف اشرف شد و در درس های آیات عظام حکیم، خویی و سید عبدالهادی شیرازی حاضر شد و به درجه اجتهاد نائل آمد. سپس به امر آیت الله خویی به زادگاهش بازگشت و به تبلیغ دین، تألیف و تدریس و اقامه جماعت پرداخت و در سال ۱۳۶۰ ش به تهران آمد و کار خویش را ادامه داد. از آثار اوست (که متأسفانه هیچ کدام به چاپ نرسیده است):

شرح الاسماء الحسنی (۱۵ج)؛
خصائص النبی و اوهام حولها؛ اباحت
حول الاحادیث و سندها الی امیرالمؤمنین
فی صحیح البخاری؛ شرح حال
سیدهاشم مرقاتی خوئی و علمای معاصر
ایشان در خوی و تبریز؛ شرح حال علمای
خوی؛ کتاب البیع - تقریر درس آیت الله
حجت؛ تقریرات درس اصول آیت الله
خوئی؛ تقریرات درس اصول آیت الله
داماد (اصول عملیه)؛ الامر بین الامرین
- تقریر درس اصول امام خمینی؛ دیوان
شعر.

ناصرالدین انصاری قمی

*

< دکتر عبدالجبار شراره

دکتر حجت الاسلام شیخ عبدالجبار بن
حمد شراره در سال ۱۳۶۴ق در خانواده ای
معروف و لبنانی الاصل در شهر حمزه
شرقی در استان قادیسیه (دیوانیه) عراق به
دنیا آمد.

وی در ۱۳۸۶ق حائز لیسانس در
رشته علوم اسلامی و لغت عربی از
دانشگاه بغداد - دانشکده شریعت - گردید
و در سال ۱۳۹۲ق موفق به اخذ فوق
لیسانس در رشته علوم شریعت و فقه
مقارن گردید و سرانجام در سال ۱۴۱۰ق
دکترای خود را در رشته بررسی های
اسلامی و دینی اخذ نمود. بعد از تکمیل
تحصیلات عهده دار تدریس علوم
اسلامی در تعدادی از دانشکده های عراق
گردید. بعد از انتفاضه مردم عراق در سال
۱۳۶۹ش و سرکوب شدن آن به دست
حکومت بعث عراق به جمهوری اسلامی
ایران مهاجرت کرد و در قم در نزد
اساتیدی چون آیت الله سید
محمود هاشمی و آیت الله سید کاظم
حائری تلمذ نمود و به تدریس در دانشگاه
امام صادق (ع) در تهران پرداخت. در

مدت اقامت در ایران موفق گردید که در
راه اندازی مراکز و مؤسساتی در قم
مشارکت نماید و از این طریق خدمات
فراوانی به عراقی های مقیم ایران ارائه
نماید، مؤسساتی چون موسسه الامام
علی (ع)، مرکز الرساله و مدرسه ابتدائی
امام علی (ع). وی سپس به استرالیا
مهاجرت کرد و در شهر سیدنی موفق به
تأسیس «مرکز اهل بیت الاسلامی»
گردید. این مرکز نقش مهمی در رسیدگی
به امور فرهنگی مسلمانان استرالیا به ویژه
شیعیان و عراقی های مقیم سیدنی ایفا
کرده است. ایجاد مدرسه برای کودکان و
اقامه نماز جمعه و گفتگوهای فرهنگی و
اقامه عزاداری امام حسین (ع) از جمله
فعالیت های این مرکز می باشد. آثار
برجای مانده از این محقق و نویسنده توانا
به شرح ذیل می باشد.

۱. نظریة نفی الضرر فی الفقه
الاسلامی (بررسی تطبیقی قاعده نفی
ضرر بین حقوق اسلامی و حقوق). این
کتاب در واقع رساله دکتری ایشان
می باشد که مجمع جهانی تقریب بین
مذاهب اسلامی آن را در تهران به چاپ
رسانده است.

۲. احکام الغصب فی الفقه
الاسلامی. رساله فوق لیسانس که در
بیروت در سال ۱۳۹۵ق از جانب
دارالترتیب به چاپ رسید و در قم تجدید
چاپ گردید.

۳. الحروف المقطعة فی القرآن
الکریم. در بغداد در سال ۱۹۸۰م مطبوعه
الارشاد آن را به چاپ رساند و در قم
تجدید چاپ گردید.

۴. بحوث فی القرآن الکریم که در قم
موسسه نشر اسلامی جامعه مدرسین قم
آن را در سال ۱۴۱۶ق به چاپ رسانده.

۵. دعوی التناقض بین نصوص
القرآن الکریم تاریخها و معالجتها که در

بغداد به چاپ رسیده است.

۶. حوارية الاسلام والمسیحیه.
ردیه ای است بر ابراهیم لوقا در کتاب
المسیحیه فی الاسلام.

۷. حوارية المواجهات. در رمضان
سال ۱۴۲۰ق در رادیو صوت الاسلامی
گفتگوها و مناظراتی بین ایشان و مفتی
اهل سنت در استرالیا (شیخ تاج الدین
هلالی) در مسائل اعتقادی و فقهی انجام
گرفت که مجموعه این گفتگوها در قم به
چاپ رسیده است.

۸. تحقیق کتاب نشأة الشیخ والشیعة
اثر شهید آیت الله سید محمدباقر صدر که
در قم و بیروت مکرراً به چاپ رسیده
است.

۹. تحقیق کتاب فدک فی التاریخ اثر
شهید آیت الله سید محمدباقر صدر که
مرکز الغدیر آن را در قم چاپ کرده است.

۱۰. تحقیق کتاب بحث حول
المهدی اثر شهید آیت الله سید محمدباقر
صدر که مرکز الغدیر آن را نشر داده.

۱۱. تحقیق کتاب الفصول المهمة فی
تألیف الأمة اثر علامه سید عبدالحسین
شرف الدین که در تهران و قم و سوریه به
چاپ رسیده است.

۱۲. مناهج البحث و اصوله که
مجموعه سلسله دروسی است که در قم بر
طلاب علوم دینی عرضه شده است.

عمده فعالیت های فرهنگی و سیاسی
ایشان به شرح ذیل می باشد:

۱. عضویت در کادر مرکزی حزب
الدعوة الاسلامی؛

۲. عضویت در هیأت تحریرة مجله
«التوحید» و همچنین کتاب «التوحید»؛

۳. حضور فعال در کنگره وحدت
اسلامی در تهران؛

۴. مشارکت در برنامه ریزی مرکز
تحقیقات مجمع تقریب بین مذاهب؛

۵. شرکت فعال در تأسیس مرکز

اهل البيت الاسلامی در سیدنی استرالیا و اشراف و مدیریت آن از سال ۱۹۹۷م-۲۰۰۲؛ ۶. تدریس در دانشکده های عراق و دانشگاه امام صادق (ع) در تهران.

این دانشمند فرزانه، سرانجام در تاریخ شنبه ۲۲ ربیع الاول سال ۱۴۲۶ق در ۶۲ سالگی در شهر برث در غرب استرالیا رحلت نمود. جنازه اش به عراق منتقل گردید و در وادی السلام شهر نجف به خاک سپرده شد.

امراه شجاعی راد

*

◀ آیت الله عسکری گیلانی

حضرت آیت الله شیخ زین العابدین عسکری گیلانی فرزند شیخ جعفر در سال ۱۳۰۸ ش در روستای نوحدان از توابع لشت نساء گیلان متولد شد. پس از تحصیلات مقدماتی در زادگاهش به مدرسه مهدویه رشت رفت و در سال ۱۳۲۷ ش به مدرسه جلالیه آستانه اشرافیه عزیمت کرد و از محضر اساتیدی چون شیخ حسین وحید آستانه ای و سید ابوالقاسم عدنانی بلخی فیض برد. استاد عسکری گیلانی در سال ۱۳۳۳ ش به حوزه علمیه قم آمد و در درس خارج آیت الله بروجردی به مدت دو سال، حضرت علامه طباطبایی به مدت دوازده سال و درس خارج حضرت امام خمینی (ره) به مدت هشت سال و حضرت آیت الله گلپایگانی به مدت پانزده سال شرکت کرد. استاد عسکری در همان سال های ورود به قم به تدریس پرداخت و قریب به چهل سال فلسفه و عرفان را تدریس کرد و شاگردان زیادی را به جامعه علم و فرهنگ تقدیم نمود. از جمله آثار ایشان علاوه بر چند کتاب مخطوط در حوزه فلسفه

و عرفان کتاب انسان مجموعه ای از جهان (رشت، دهمسرا، ۱۳۸۱ ش، وزیری، ۲۵۰ ص) است. استاد عسکری گیلانی در روز پانزدهم ربیع الاول (میلاد حضرت رسول اکرم-ص) برابر چهارم اردیبهشت به سبب سکت قلبی از دنیا رفت. جنازه مطهر ایشان پس از تشییع باشکوه در قم و لاهیجان در روستای سیاهگوراب لاهیجان به خاک سپرده شد.

*

◀ آیت الله فاطمی

حضرت آیت الله سید محمد فاطمی ابهری در تاریخ ۱۳۴۶ ق مصادف با ۱۳۰۶ ش در شهر ابهر از توابع استان زنجان به دنیا آمد. پدر وی سید حسین فاطمی ابهری از فضلا و مدرسین حوزه علمیه ابهر بود. بعد از تحصیلات ابتدایی و راهنمایی در سال ۱۳۲۱ ش وارد حوزه علمیه ابهر شد و مقدمات را نزد والد ارجمند خود و شیخ حبیب الله مهدوی فرا گرفت. یک سال بعد رهسپار حوزه علمیه قم شد و از محضر این اساتید کسب فیض کرد: شیخ احمد رضوانی زنجان در منطق، شیخ صادق فراهی خونی در مغنی و مطول و شرح لمعه، شیخ اسحاق آستارایی در مکاسب و میرزا محمد مجاهدی تبریزی در کفایه و علامه طباطبایی در فلسفه و تفسیر. آیت الله فاطمی ابهری در سال ۱۳۲۷ در امتحان کفایه شرکت نمود و با رتبه عالی مورد تشویق آیت الله بروجردی قرار گرفت. در درس خارج معظم له حاضر شد، سپس در درس خارج اصول شیخ عبدالنبی اراکی و خارج فقه حضرت امام

خمینی و دروس خارج حضرات آیات سید شهاب الدین مرعشی نجفی و گلپایگانی شرکت کرد. وی سال ها جزء هیأت استفتای آیت الله مرعشی نجفی بود و از حضرات آیات شیخ عبدالنبی اراکی، شیخ عبدالکریم زنجانی، سید شهاب الدین مرعشی نجفی و سید کاظم شریعتمداری اجازه اجتهاد اخذ نمود. از جمله آثار او بشمارند:

۱. رساله توضیح المسائل (سرزمین ما، قم، ۱۳۷۸)؛
 ۲. حاشیه علی عروة الوثقی، معاملات (نشر اسلام، قم، ۱۳۷۲)؛
 ۳. مختصر الاحکام (نشر اسلام، قم، ۱۳۷۲)؛
 ۴. مناسک حج (نشر اسلام، قم، ۱۳۷۴)؛
 ۵. منتخب الاحکام (نشر اسلام، قم، ۱۳۷۴)؛
 ۶. قاعده لاضرر (مخطوط)؛
 ۷. تقریرات مکاسب (درس خارج فقه امام خمینی)، مخطوط؛
 ۸. تقریرات مکاسب (درس خارج فقه آیت الله مجاهدی تبریزی)، مخطوط؛
 ۹. رساله الغراییه (در حرمت غراب)، مخطوط؛
 ۱۰. استفتائات قضائی (در پاسخ مرکز فقهی قوه قضائیه)، مخطوط.
- وی پس از چهل سال تدریس فقه و اصول و فلسفه در نوزدهم آذرماه ۸۳ در ایام شهادت امام جعفر صادق (ع) فوت کرد. پیکر مطهر ایشان پس از تشییع باشکوه و نماز آیت الله شبیری زنجان بر وی در صحن مطهر حضرت معصومه (س) و در مقبره شهید مفتح به خاک سپرده شد.
- علی اکبر صفوی

*